45ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 22 — Կ. ՊՈԼԻՍ 1901 ՄԱՅԻՍ 9/22 — 3 ՍԷՊՏԷՄԲԵՐ 1319 — 9 ՄԱՅԻՍ 1317 — ՇԱԲԱԹ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԽՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԴԱՅՍԷՐԵԱՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամեն տեսակ գրութիւններ։
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38 Պապը Ալի նաստէսի 38

ՄԱՍԻՍԻ ԼՍՏԻՔԱՐ

10 ՓԱՐԱ — ՈՅՍՕՐ 10 ՓԱՐԱ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

منظومهٔ افکار
صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
ارمناس زره فیجیان
مطبعه دائره‌خانه‌سی
باب عالی جواردنده ۳۸ نومرولی دائره مخصوصه‌در

MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Journal Arménien
QUOTIDIEN, POLITIQUE, FINANCIER ET LITTÉRAIRE
Directeur-Propriétaire
Ohannès Z. Kaïsérian
38 GRAND RUE DE LA S. PORTE 38
Constantinople

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու համար	108 ղրշ.	60 ղրշ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չենտրուիր

ՕՐՈՒԱՆ ՆԻՇԵՐ

Կիրակնօրեայ դասախօսութիւնները. — Հոգոյ եւ երկու բարի փոխանցներ. — Օ. Զ. Ա. եւ Նոթիւրբ բառերը.

Կիրակնօրեայ դասախօսութիւնները, եթէ չենք սխալիր, պիտի սկսին յառաջիկայ շաբթու, և քանախօսներու ծանօթ շարքը նորէն պիտի գայ իր սովորական ողողացը կատարել Բերայի Արենտանցի սրահներուն մէջ։

Օրուան կարեւոր լուրերուն մէջ, ինչպէս են՝ օրինացի համար՝ վարչական ժողովներու մէկէ աւելի կարեւոր որոշումները, այս լուրը թերեւս անանձնական անցած է շատերու աչքէն, բայց մեզ կը հաւատան թէ օրերը համրողներու թիւը պզտիկ համեմատութիւն մը չի ներկայացներ բարեբախտաբար, մանաւանդ անոնց մէջ, որոնք տարիէ մը ի վեր կը պատրաստուին «դաստիարակութեան նուիրական գործին,» վարժապետական կոչման սրբազան հուքքովը վառուած։ Ըսողներ ալ կան թէ դերձակներու և դերձակուհիներու բառական մեծակ խումբ մը ամբողջ գիշերներ կը ուշնի ինչուան բարի լոյս, մինչեւ յառաջիկայ շաբթու հանդիսներու համար այն նորօրինակ հագուստներու ու նոյնքան նորօրինակ ու երեսներնդ գլխարկներու ապսպրանքը, որ, ապահովապէս, բառական սուղի նստած ըլլալու է մեր ապագայ վարժապետներուն ու վարժուհիներուն ու նոյնքան թռուով մէն ալ «ծակէն նպրդող» բարեծաղիկներու, որոնք իրենց մօրը մանաքը ծախսէ եւ՝ ծախու բան մը փնտռելու եկած էին անցեալ տարի, հակառակ «պատուակալ» դուստրանցներու աչալուրջ հսկողութեան...

Բայց ամենեն աւելի՝ Այս տարի լ պիտի գտնուին անչուշտ մէկէ աւելի խղճամիտ դասախօսներ, որոնք մինչեւ արեւմուտ պիտի շարունակեն իրենց «քառասուն էջ»ի հարաւաւոր բանախօսութիւնը, առանց հոգ ընելու թէ շրջանաւային ընկերութեանց վարչական ժողովները մոռցած էին նշանակել իրենց ներկայացողները, վերջին շրջանաներն ինչուան կէս գիշեր սպասցնել տալու նոր օրինագիծ մը քննարկելու համար։

Օգտակարութեան տեսակէտէն դասակով՝ կիրակնօրեայ դասախօսութեանց հատատման գաղափարը Ուսումնական Մարմրդոյ է՝ փայլուն ձերնարկներէն մին կրնայ լալ անտարակոյս եթէ այս տարի իրապէս օգտակար ձեւի մը վերածել ուզուի, դասաւանդութեանց եղանակը վարդապետական ձանձրացուցիչ տափակութիւններէ ազատելով, մուտքի պայմաններուն քիչ մը աւելի ուշադիր ըլլալով, ու մանաւանդ յուսախաբ չընելով ունկնդիրները, որոնք յանկարծ ինքն վրայ կը տեսնեն «անհուսաբեր» մը, պատրաստ իր աղբերին ծարակը բանալու միայորդ... Եթէ այս անհամեմատութիւնները վերնան, — ինչ որ այնքան դժուար բան չէ, — Ազգանուանական Խորհուրդը կրնայ վստահ ըլլալ թէ իր յիշատակելի գործերէն մէկը պիտի մնայ կիրակնօրեայ դասախօսութեանց հատատման գաղափարը, որ, իր բոլոր առաւելութիւններուն հետ, վարմատանոց մը հիմնելու գաղափարին ալ պիտի տանի մեզ օր մը։

* * *

Բայց ինչ կ'ըսէք սա՝ «Հորոյ»ին, ոչ ամէն ծակէ բան մը կը հանէ անպատճառ, երբ խնդիրը կրօնական կամ կերական է մանաւանդ։ Աշակերտ լինելն հետ, ու պիտի տեսնէք թէ դիտողութիւններու ինչ անապատ մթերք մը ունի շրջունդքին վրայ՝ սա կամ նա տէրտէրին կամ վարդապետին դէմ։ Ախտ մը անչուշտ այս ալ, որ, եթէ մոլեկան ախտերու կարգէն չէ, կրնայ գտնել անուանուելի «կրօնախտ» կամ «կղերախտ», որ ընդհանուր համաճարակի մը երեւոյթը կ'առնէ հետզհետէ։

Ինչ է սակայն իրողութիւնը։ Երկու քահանաներ չնորհակալութեան գիր մը կը հրատարակեն, բարեսիրա նուիրատուներու ուղղուած։ Աղքատախնամի ոչ—կրօնական անդամները, որոնց յանձնուած է բնականաբար հաշուական գործառնութեանց «ինչ կանցնի կը դառնայ»ն, այս գիրէն անջատ ցուցակի մը գլուխը կը զետեղեն անուն մը ու տիտղոս մը, որ դարերէ ի վեր մեր ի ու Յերի քաշքշուքներուն գիմանալէ եւ քաղ, յանկարծ ծախսուած, ու 108 ղրշ. ով ծախուած կը գտնուի մեր պատուական բարեկամէն։

Եւ վայտասունը կը բրդի, կրօնական ժողով, յանդիմանութիւն, պատիժ, ամէնքը մէկ հրապարակ կանչուելով։

Ըստ մեզ, եթէ գործին մէջ պատասխանատուութիւն մը կայ, շատ շատ Աղքատախնամի ատենական անդամներուն կրնայ վերաբերիլ, թէեւ չարժեր որ պարզ անուշադրութենէ մը սպրդած նոյնքան պարզ տիալ մը Կրօնական Ժողովին ասանը հանելու չափ փութիկոտ գտնուինք, մեր կարծիքին մարդիկը պատիժ մը արհատիրքին հետ դէմ առ դէմ պահելով միայն։

* * *

Սա «կրօնախտ» կամ «կղերախտ» բառը եթէ ամենուդ ղեզերուն դպչի, բարեկիր մը մինոր վատահիներ տայ ինձ ապահովանալ, եթէ բարեր ունենայ հանդիպելու հայերէն նորակերտ բառերու, նորելուկ հեղինակ Օ. Զ. Ա. ի բարեհաճ ուշադրութեան։ Եւ ինչ «դերանձառ» ու «ներհոգեղէնդ» վայրկեան մը պիտի ըլլայ այն վայրկեանը, ուր իմ վրան դաւանանքի նոր Պղծայրակից մը ողջունած ըլլալու «նուրբանձայքն» մտորոր, ու իմաստին «կէտաբերիա» ու «նրբախիղճ ներհչդութիւն» մը տալու ջանասիրութենէս տենդարբրչիս», «գրելակերպ»ին մեծ ջանադիր մը պիտի կանգնի հրապարակ։ ու այս ամէնքը՝ անհայց տեսած ըլլալու «գրեսերեւոյթ» ու «ներսերեւոյթ», միմիայն «ղղացապաշտութեան» ներոյժ ազդեցութեամբ։ Եւ ո՛չ ոք պիտի յանդգնի «քննադատել» զինքը այս «մոլեւսխտին»ցնամար (ակնկալը խօսիՏոնին ոչ) որովհետեւ «եսոյդ «ինք» միայն, քանի մը միմիլիոն «խաղող, պաղալի, աղամանդ բառերու բանկոյտի մը փաստաբանը» խլելու իրաւունք պիտի տանանք ի մօտոյ, «դժուած ճամբէն չընթանալով նոր ուղիներու հետեւելի փորձած ըլլալու»մերՀնոբրեղոՁութեան» ի վարձ։

Բայց, կասակը մէկդի, իրա՛ւ մոլեւքախտի կամ ջղային մղձաւանջի նեթակայ կը նկատուին բոլոր անոնք, որոնք կը հաւատան թէ ամէն իրաւունք ունին տողերնդմէջ մէկէ աւելի բառեր կերտելու, բարգելու, դարձնելու, իբր թէ բացատրութեանց նրբութիւններն ու երանգի փափկութիւնները «ճշդայայտելու» համար։ Եթէ այս կարծիքը համաձայն ըլլար լեզուաբանական ու տրամաբանական որոշ սկզբունքներու, ամէն լեզու, — վասն զի չենք կարծեր որ միայն հայերէնի վրայ ըլլալ իրենց խօսքը, — կատարեալ քառս մը պիտի դառնար անարկայ, ուր ամէն գրէջ ու գրչակ՝ բացատրութեանց նրբութեան ու երանգի փափկութեան անունով՝ անիմաստ բառերու «անեղ տարափի» մը տակ թաց ու խամ պիտի ընէր ընթերցողները, գայնղդոյն կարկանաններով պճնուած —լէտէնի մը երեւոյթը տալով ամէն դժբախտ էակին որ Լեզու կը կոչուի։ Այն ատեն ՀԴՊ կը մնային իմաստի պարզութեան ու հաղկնալութեան անդրաշէջ պայմանները, որոնք գրուածքի մը բնորոշ յատկութիւնները կը կազմեն։ Ընթերցողը, մանաւանդ պարզուկ քաղաքացին ու չինականը, որ դրագէտ չըլլալուն համար մեղադրելի չէ անչուշտ, ինչպէս պիտի կարենար մարել այդ «նուրբախիղճ» ու «կէտակրկիտ» բացատրութեանց այլանդակ գունագեղութիւնները։ Ու յետոյ, բացատրութեանց նրբութիւններն ու փափկութիւնները «ճշտայայտելու» այդ հռչակաւոր սկզբունքը, որուն իբր կարկառուն օրինակ յիշուած են քանի մը ֆրանսերէն բառերու քով դրուած կարգ մը խեղճատակութիւններ։ Մինչեւ բառերը քով քովի դնելու մէջ կը կարծեմ՝ իրականացնել, քանի որ մինչեւ ճիմակ իրենց հռչակաւոր «գրեթնկերպ»ին մէջ չի տեսնուեցաւ դեռ նուրբ, ճկուն, նկարագեղ, ակնախտիղ բառ մը՝ բացատրութեան մը նրբութիւնը կամ երանգի մը փափկութիւնը «ճշտայայտող», բացի «ինդանցիկ, դրսերեւոյթ, կէտաճիշդ, քննափնա, եղելանկար, դանձապատիւ, գրելակերպ» ու համանման բառերու խառնակոյսէն, որ անպէտ ու աւելորդ աղբակոյտի մը տեսքը կը պահէ միշտ իր վրայ։

Զէ՛, բարեկամներս, բառակազմութեան իրաւունքը չի կրնար դնուիլ այդքան դիւրութեամբ, քանի որ ինքնուն ժողովուրդին է, և ա՛ն է ամէն բան։ Ա՛ն է հեղինակ-թիւրը լեզուական ինդիրներու մէջ։ Բերականութեան ծնունդն չա՛ն առաջ, ժողովուրդն է որ կուած, կոփած ու կերտած է մեր բարբառը, գեղեցկագիտական բոլոր նրբութիւններով ու ճոխութիւններով օժտելով զայն, ու ամէն դարերու ընթացքին մէջ, մինչ ժողովուրդին մեծ հեղինակութիւնն է որ ստացած է լեզուն այն կոկիկ ու գեղեցիկ ճկունութիւնն ու դիւրադարձութիւնը, որ ատակ կ'ընէ մեզ ամէն գաղափար յայտնելու ճշդութիւնով, նոյն իսկ երբ «դժուած ճամբէն չընթանալով նոր ուղիներու հետեւելի» ուզենք։ Հետեւապէս, քիչ մը չափ ու սահման դնել պէտք է այն բառակազմական ենդդամ մոլեգնութիւնը՝ որ հոգեթոր մը ենթադրելու իսկ չարժանացնեմ։ Ինչ կը յիշեցնէ մեզի ակնմայ։ Տկարամտութիւն է նոյնպէս պահանջել որ ամէն ֆրանսերէն բառի դէմ հայերէն համանշանակ մը կենալու է անպատճառ, ինչպէս ծիծաղելի պիտի ըլլար ըսել թէ ամէն հայերէն բառի դէմ ֆրանսերէն բարդ փամ ածանց բառ մը հնարելու են Ֆրանսացիքը։

Մեր լեզուին հարուստ գանձարանը ամէն բաներուն իր մէջ երանգի նրբութիւններն ու զանազանութիւնները ճշտելու համար և իր դարաւոր գոյութեան մէջ, լուրջ դժուարութիւն մը չէ մատնած երբեք հայ գրագէտները, ինչպէս կը վկայեն բոլոր հին ու նոր գրուածները, գաղափար մատնագրութիւնները։ Ամենեն մանկամարդ ուսանողներուն սկսեալ մինչեւ այսօրուան հրատարակութիւնները։ Դիտական բառերու խնդիրը դուրս է մեր նպատակէն, քանի որ անուրանալի է այդ կարգի բառերու աղքատութիւնը մեր լեզուին մէջ, և գիտական կապուի մը կազմութիւնը միայն դարման կը նկատուի ապագայ։ Այս անգամ ա՛յսչափ։

ՀԵՌԱԴԻՏԱԿ

Այսօրուան «խելացի կինը» ամենեն է՝ որ արուեստագէտ է, գեղեցկագէտ է, ջլախտաւոր է՝ Իպսէնեան է, վակներեան է և կամ անկապաշտ է։

Ժ-լ Լէմէթրը

ՊԱ-ՊԼԷՕՆԵՐԸ (ծայրայեղ ֆէմինիսթներ) անունք են՝ որ աւելի կամ նուազ հրաժարած են իրենց պատկանած սեռէն։

Պ—դէս պ'Օ—ԷՅԹ

ՆՄՈՅՇ
ՀԱՅՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԼՈՒՍԻՆ ՆԱԺԻՇՏԸ

Լուսնի նաժշտին ճանապարհը ու մարգարտափայլ գէմքը կարուտակ երկնքի ասպարէզին մէջ ահագ ամպի նման կ'երեւէր՝ երբ երկիր կ'իջնէր։ Սա հոգեատան շղջողուն նաժիշտը ներքին մէկէ էր՝ որ իրենիրէն արտաներուն մէջ լուսնի հրամանին կը սպասէր դիր բարձրագիր բնապատանին բարձունքին ակնկալոյց կը դիտէր և կը սքանչանար Սիրուկայ(*) ոսկեմանոսին ափին փպաչուած տեսարանին վրայ և կը փափաքէր լոգանք մը ընել ծովուն վպպոյտ ջրերուն մէջ։

Ուստի առաւօտ մը կանուխ պարիկ նաժիշտը կը փոխեր երկիր իջնել պէտ ատեն երբ լուսինը ամբողջ գիշերը լուսաւորելով տեղի կուտար արեգակին գալաեանն։ Արեւելեան ծովերուն վերայ կը ծագէր լուսափայլ նիւեռը և կը դունագեղէր լեռները և կարմրագեղ կը ներկէր հովիտները։ Նաւերը կը սահէին ծովուն կապուտակ բաշխեռնէ վերայ և ձկնորները կը տարածէին իրենց ուռկանները լուսաճաճանչ ալիքներուն մակերեսը։ Նորեկ գարուն էրշ ծիր ինկաւ էակալ էր բիւրաւոր ծաղիկներու բուրումներով և զեփիւռները կը սուլէին հեզիկ ու անուշիկ՝ որ հպելի կրնային չարժել հնդկեղեղին տերեւները կամ ալիք մը՝ որ կը մրմնջէր ոսկեծափայլ ափին վրայ։

Դիցանոյշ նաժիշտը այս երկրաւոր զգլխէ տեսարանէն յափշտակուած կը փափաքէր չրջել և ամենապէս դիտել, ուստի օդին մէջէն հեզիկ սահելով կ'ուղղէր իր ընթացքը դէպի նաճատանները՝ որ կ'երեւնին Միլոյի գագաթի մերձակայ ծովափը։ Միլոյի այս տեսարանը՝ որ կը պարզուէր Ֆիլիպեմա ձիւնախաղաղ և լուսափայլ ընան սարոյը իր դէմն ունենալով ովկիանը՝ որուն կապուտակ գաւառը կը գեղածփէր ջրերէն երկնածիր չբկզբութեան մէջ, միշտ կը նորոգուէր ամբողջ երկինքի տակը, նամանաւանդ այն երկրին մէջ՝ զոր Միքիպոյի կայրիթիւնը կ'երջանկացնէր խաղաղութեամբ։

Նաժիշտը երջանկութեամբ լի՝ իր արնագով ասպիսի անուշիկ դուսանդեր կը յարիներ՝ ջուրն ձայնը կը լեցուներ օդը և կը հնչէր այնպիսի ախորժելի երկրի արարածներուն ականջին՝ ինչպէս մեղմասարափ անձրեւին կաթիլները ծարաւածած երկրին։

Դիցանոյշը մինչ կ'անցնէր, քաղցր բուրումներ կը ծաւալէր օդին մէջ և ծաղիկնք կ'ասուին այդ բուրումներուն անոր զգեստներէն։ Ամէն մարդ կը սքանչանար անոր վրայ զանց ցանելու անոր դէմքը։ Լուսնի նաժիշտը ծովիզերեայ հրապուրիչ վայր մը հասաւ, իջաւ ծովափը, կանգ առաւ նոճիի մը տակը, մտակայ ժայռի մը վրայ դրաւ իրեւերաշտական գործին հաճեց ու կախեց մեծ փնտամով իր թեւերը ու փետրաշէն զգեստները ու ըսկզբաւ ծովեզրը պտոյտ մը ընել։ Սա թանձրանց իր լուսնէրէն ոտքերը գեղաձիգ ալիքներուն մէջ, փրփրոց մի քանի խեցիներ որոյ ոտ գոյներուն վրայ կը գտա էր ամենութեամբ և զորս լուսնի աչխարհի գոյներէն աւելի շատ գեղեցիկ կը գտնէր, մէկով՝ որ լայն ու ողորկ խեփոր մը էր, կը հրճուէր, լանդի մէկ փեղկին ներքին կողմը գտնուն և միւսինը ճերմակ սկաւարակ մը կար։ «Ո՜նչ սաթօրինակ բան, հոս է արեւը և հոն է լուսինը։ սա արեգական և նա լուսնի խեմեր էր» կ'ըսէր նա և դրաւ զայն իր կամարին մէջ։

Նոճատանին սպառուածին մօտ կը բնակէր մէնիկ ձկնորս մը՝ որ ծովեզրէն իջած առեն զգաց այնպիսի սնուշ բուրում մը՝ որմէ իր ոնգունքը չէր յագենար. «այս ինչ պիտի ըլլայ» կ'ըսէր նա, կ'երեւի թէ գարնան դիւփեւոնները՝ որ արեւմուտքէն կը փչեն, անոյշ բոյրերով ողողուած են։» Զիկնորը հետաքրքրութենէ շարժեալ գընոց փնտռել պատճառը, յառաջացաւ դէպի նոճին, վեր նայելով տեսաւ փետրաշիւռ ձեռք մը զգեստներ որոշ՝ փ իր աչքերը շլացան երբ տեսաւ դայն, ուրախութենէն պարեց և զգեստը ծառէն վար առնելով՝ տարաւ իր դրաստրներուն՝ որ բերկրեցան, և ծեր մարդ մը կ'ըսէր թէ անպատճառ հոն ինկեալ է դիցանոյշը։ Զիկնորը իր ձեռքը առնելով փետրաշէն հանդերձը, դիմեց ծովեզերը և նոճին տակ կանգ առաւ։ Այն ինչ կատնած էր հոն, յանկարծ սիրուն էակ մը ելաւ իր դէմ, «Հանեցէք, տէր իմ, շնորհել հանդերձներս, կ'ըսէր նա, ախորժելի ձեմով մը թէպէտ սարսափահար։

—«Ո՜չ, պատասխանեց ձկնորը, ես զայն պիտի պահեմ նուիրական դանձի մը և երկնային այցելուի մը, մասնաւորապէս, ձեռնելու համար որպարանին իրենց յիշատակարան, հրեշտակային այցելութեան։»

—Մի՛ մտաբերիր մարդ յաթեց նաժիշտը, գիտե՞ս արդեօք թէ մրչափ դէշ ու վատ բան է երկնաթանակի մը հանդերձը կողոպտել՝ որպէս կը շարժի, առանց անոր ինչպէս պիտի կարենամ թռչիլ և երթալ առանց։»

—«Տուէ՛ք ինծի ձեր թեւերը, ո՛վ վայրի սաղեր, որ կը թռչիք լուսնին ի՛ն և անխոնջ թեւերով Կը փոխուէք դանիներ սառնանման տիրոջ վրայ և կը հեծէք պէնան ժողովարանին ձեր հայրենեաց համար։ փոխ նուէ՛ք ինծի ձեր թեւերը։» Բայց վայրի սաղերը իր դիմաց վերեւ ճչելով չրջան կ'ընէին առանց անոր խօսքերուն միտ դնելու։ «Ո՛վ ծդայու տարմարդներ, օրուան մը համար միայն ինձ փոխ տուէք ձեր փետրազգեստ թեւերը, ես հոս բռնտարկեալ եմ։» —«Ո՛վ բարեբարտ տէր, դիտցէք ինծի և տուէ՛ք թեւերս» գոչեց լուսնի նաժիշտը իր ձեռքերը պրկելով։ Զիկնորին սիրտը շարժեցաւ անոր հոգեյոյզ ու սրամտամոր ձայնէն ու թափանց արցունքէն ըսաւ «Հանդերձներդ քեզ պիտի դարձնեմ՝ եթէ պարես ու նուագ մը դարնես ինծի համար։»

—«Այո՛, բարի տէր, ըսաւ պարիկը պիտի պարեմ ու նուագ մը պիտի զարնեմ՝ բայց նախ թո՛ղ որ հագնիմ փաուրէ զգեստս որովհետեւ առանց անոր անկարող եմ պարելու։»

—«Ո՛չ, չեմ կրնար տալ, ըսաւ, կասկածամ մահկանացուն, եթէ սամ ոչղղակի երկինք ելիսի թռիս։»

—«Ինչ, չե՞ս հաւատար երկնային էակի մը խօսքին, ուզիլ հաւատով վատահէ ինծի։»

Այն ատեն ձկնորը ամօթանար բրուտնց լուսնի նաժիշտին փետրէին ըզգեստը և տուաւ անոր՝ որ սկսաւ պարել։ Դիցանոյշը իր արնագէն ծայթքիցուց այնպիսի անոյշ եղանակներ՝ որ դիմեցին ձկնորսին աչքն ու ականջը այնպէս որ ինքզինքը երկինք փոխադրուած կը կարծեր, յետոյ երգեց անուշիկ երգ մը՝ որով կը նկարագրեր լուսնոյ ափարհին կենաց բերկրութիւնները ու երկնային բնակութեան հաճոյքը։ Զիկնորը այնպէս ուրախացաւ որ փափաքեցաւ դիցուհին իր քովը պահել, ազատեց որ իրեն հետ երկրիս վրայ բնակի, բայց իր փափաքը պարապ ելաւ։ Մինչ ձկնորը կը յարէր նաժիշտին՝ անսաւ որ սակաւ առ սակաւ երկինք կ'արփվրթիւէր, թարմ զեփիւռ մը ծովուն մակերեսը կնճռելով կը քշէր ու կը տանէր ճանապարհ նաժիշտը դեռեւ պակ բլուրներուն վրայէն և կ'անցնէր Ֆուզիամայի լեռներէն անդին։ Ընդերկար քաղցրիկ նուագներ կը տեսզային օդին մէջէն, մինչ ձկնորը՝ որ կը սեւեռէր իր աչքերը Ֆիզի լերան կատարին նորատաղ ձիւնին վրայ, ա՛ն ա՛ն կրցաւ նշմարել լոգանքի նաժիշտը գեղանման ամպերուն մէջէն որ նուրբ ու սուրբ օդին մէջ կը տարածուէին Զիկնորը այդ խորհրդաւոր երեւոյթին վրայ մտախոհ՝ դիտեց ան ուրը՝ որ դիցանոյշը իջած էր։ Այժմու արբաստան նոճիին բոլորտիքը բանի չմնար տուքարաշէն վանդակ մը պարզամիտ գեղջուկներուն։ Ամէն օր կը պակէին ա՛նոր զառամ կոճղը օրիզի գալաքան յարդի պակիներով։

Շատ տարիներ վերջ երբ գարերու փոթորիկներէն և բուռն հովերէն պարատակ՝ հինաւուրց նոճին անպարիր երկիր տարալեցաւ հակառակ անթացպերու և վիրականերու՝ երանելագէտ սերունդ մը մարքեց պտպեղ։ Հինգ Միլոյի սրբարանը որ ցարդ կը գեղազարդէ իր նուիրական ցանկապատով Սիրուկայ ծովափը՝ որ նաժիշտը կը պարէր։

Թ—ի՛ն. Ա. Գ. ՊԼԻՊԼԻԵԱՆ

ՊԳԱՄԷԼԻԱՁԱՐԴ ՏԻԿԻՆ,,ի
Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Վիպական գիրքի մը հարկաւոր թարգմանութիւնն ու «պաշարութիւնը» մեր մէջ այնքան սովորական ու յաճախապէպ բաներ չեն, զ պարբերամարդ մանաւանդ դեղաբերութիւնս գրաւեց և հետաքրքրութիւնս արթնցուց այն զրոյցը, պատկերազարդ հատորին որ երկու շաբաթ առաջ վրայ տեսաւ Պէրպերեան տպարանէն։

«Գամէլիազարդ Տիկին»ը. ո՞վ չի ճանչնար զայն հին սերունդէն և նոր սերունդէն ո՞վ արդեաք այն ըր այսօր իր կեանքի 20—25երորդ դարաւանին մէջ կը գտնուի։ Երկաբաութեամբ վառվռուն, մտքով մշակուն, գիտերցանութիւնով հարուստ և սրտով ամենուս ազգասէր իր միզրթիւրը պաշտած մէկ վարդենին չէ ուղղած սատնաւոր, հարիւրաւոր նշանակեր թղթատել, նախապատուութիւն տալ այս թերթուն յոգնումներէ վեպին՝ որ փոխանակ ծկանալու հակադարձ գրգռութեամբ մը կարդաս մարդէ տարի կ'երիտասարդանայ։ Ու մտածել թէ 1845, 1852 թուականներէն ի վեր, յորում ծնաւ այս գրական-վիպական հրաշակերտը, ինքն է միայն մէկ իր վրայ խօսնցնել տուողը, ինքն է թատերասրահներու օթեակներն, նրբանցքներն ու նստարանները լեցնողը և անոնց կենդանութիւն պարգեւողը, ասիկա միթէ յարմար առիթ մը չը զարմանալու պատճառ մը չէ՞ Աղեքսանդր Տիւմա Որդւոյն անդադանալի արձանին ի յայտ ածելու կրկին ու կրկին և ցոյց տալու թէ եղկելին Մարկիզ Կոթիէ, հարիւր բառով Մարի Տիւրլէսիս, թէեւ վաղուց մեռած, սակայն հոն է նա, կենդանի՝ բեմերու անկիւնը՝ իր շարժուն, անջինջ յիշատակներով, դերասանուհիներու պարմանի հասակին վրայ, անոնց հեւքոտ կուրծքին տակ, զոլացող, չիկնոտ շրթունքներուն մէջ։

(*) Ճարտնական Ծանանց մը։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

ՍԱՍՆԱ ԶԱՐԹՈՆՔԻ ԱՌԹԻՎ ԱՆՏԵՍԱԾ ԳՈՐԾԵՐԸ

(Գրքից)

Ս. Ս. Գրիգորի Զարթոնքի առթիվ անտեսած գործերը, ինչպես ասում է «Արարատ» ամսագիրը, «Նորագույն մի ժամանակագրություն է, որ ամբողջ ազգի կյանքի հոգեկան զարգացումն է ներկայացնում»։ Ինչպես ասում է «Արարատ» ամսագիրը, «Ամենայն ինչ, որ կապված է ազգի հոգեկան զարգացման հետ, ինչպես գրականություն, լեզու, գրագիտություն, դպրոց, եկեղեցի, ազգային ինքնագիտակցություն, ազգային ինքնապաշտպանություն, ազգային ինքնակազմակերպում, ազգային ինքնուրույն գործունեություն, ամենայն ինչ, որ ազգի հոգեկան զարգացման հետ է կապված

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

ԱՐԱՐԱՏ

ՈՒՐԱԽ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

Գին տարեկան 6 մանեթ։ Կես տարվա 3 մանեթ։ Եռամսյա 2 մանեթ։ Ամսական 75 կոպ։ Առանձին համարը 5 կոպ։

Հրատարակվում է Էջմիածնի Մայր աթոռի տպարանում։

Խմբագրատան հասցեն՝ Էջմիածին։

Ամսագրի բոլոր նամակները, գրությունները, հոդվածները, ինչպես նաև գումարները հասցեագրել Էջմիածնի Մայր աթոռի տպարանի տնօրեն Գ. Ալանյանի անունով։

Ձեռագրերը չեն վերադարձվում։

Գրաքննված է։ Տպագրվել է Էջմիածնի Մայր աթոռի տպարանում։

Գրաքննության թիվ 1902։ Տպագրության թիվ 1903։

Տարեգրություն

Ամսագրի 1 տարի։ Գրաքննության թիվ 1902։ Տպագրության թիվ 1903։

ԶԱՐԹՈՆՔ

ԳՈՐԾՈՒՄ ԵՍ ՎԱ

ԲԵՖԵՌՈՆ ԶՈՐԱՎԱՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

)(32)(

— Ուրեմն չէ՞ ցանում։ Ինչ ասես ասում ես, ինձ համար ոչինչ չի նշանակում։ Ես ամեն ինչ, ամեն ինչ եղայ, որպեսզի դուք ապրեք։ Ես ինձ զոհեցի ձեզ համար։ Ինչ ասես ասում ես, ինչ ասես ասում ես, ինչ ասես ասում ես։ Ես ինձ զոհեցի ձեզ համար։

Ինչպես ասես, ինչպես ասես։

— Ես ինձ զոհեցի, ասում ես։

— Ես ինձ զոհեցի, ասում ես։

Ինչպես աս